ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 5 Ֆր. և կամ 2 րբլ. ռս. թղթդրմ.

Ուրիշ ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, տարեկան բաժնորդագինն է 20 Ֆր., վեցամսեայն 10 Ֆրանգ և եռամսեայն 5 Ֆրանգ ։

Բաժնեգինները կանխիկ կը վճարուին և Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը ղրկելու փոստի ծախքը ։

Նամակ և դրամ պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

Ը ՏԱՐԻ ԹԻՒ 81

1893 ՅՈՒՆԻՍ 3

ՄԱՅԻՍ 22 (Հ. Տ.)

ՇԱԲԱԹ

Կը հրատարակուի Դշ. և Շբթ. օրեր

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները ։

Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները ։

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով ։

Ծանուցման 1 միջակ գիծը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յայտարարութիւն «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան».—Վեհ. Խրիմեանի արձակման խրատն.— Ենկիւրի բանտարկուածների դատաստանը.— Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր ի Պուլկարիա. — Լուրեր Պարսկահայքէն.— Խմբագրական ազդ.— Նամակ Պարսկաստանէն (Սալմաստ). — Նոր հրատարակութիւններ. —Պարսկաստան.—Գողութիւններ թիւրք փոստատան մէջ.— Ծանուցումներ.— Բանասիրական (Պարտք եւ իրաւունք).

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» կազմուելէն ի վեր 4 տարիներ անցած են և այս քառամեայ շըրջանէն վերջ Վարչութիւնը կուգայ յայտարարել թէ «Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը կանոնաւորապէս շարունակուելէ կը դադրի այլ եւս, թէեւ Միութեան նպատակն եղող հայրենասիրական գաղափարները տարածելու ջանքերը կը շարունակուին և պէտք է շարունակուին ամեն հայ հայրենասէրների կողմէն ։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» գործունէութեան կերպը բացատրուած էր կազմաւորիչ կանոնագրի 21րդ յօդուածին մէջ սա տողերով. Միութիւնը ծախքեր կանէ «իր բերան եղող լրագրի յառաջդիմութեանն ու զօրանալուն, գիրքեր տարածելու, ճանապարհորդութիւններ անելու, ընկերութեան նպատակի աշխատողներին օգնութիւններ հասցնելու և վերջապէս հարկ համարուածները գործադրելու համար ։» Միութեան Վարչութիւնն այդ ըրաւ որչափ որ հանգամանքները ներեցին իրեն. թէ՛ Կ. Պոլսի մէջ և թէ՛ այլուր իրեն ծանօթ և արժանաւոր բանտարկուածների և գործիչների օգնեց ըստ չափու կարողութեանն, այլ և այլ տեղեր պատուիրակութիւններ ղրկեց գաղափարներ տարածելու, բերանացի հրահանգներ տալու և գործիչ խումբեր հաստատելու համար, ձեռնարկեց հրատարակութիւններ անելու և Արմէնիայի տնօրէնութեանը հետ այնպէս կարգադրեց որ այդ լրագիր տարեկան 5 Ֆր. բաժնորդագնով (որ գրեթէ միայն փոստի ծախքն է) տարածուի Պարսկաստանի մէջ այլն ։

Բայց «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» կազմակերպութեան մէկ գլխաւոր պատճառն ալ այն էր որ հայ ժողովուրդը վարժուի կարգապահութեան և կանոնաւոր տուրք վճարելով՝ կանոնաւոր կերպով գործեր յառաջ տանելու և ոչ թէ լոկ րոպէական ոգեւորութեան միջոցին դրամ հանգանակելու և րոպէական շարժումներ միայն անելու ։ Սակայն ամենէն դժար կէտն ալ այս եղած է. յարատեւ կանոնաւոր գործունէութեան համար հասունցած չենք երեւիր մենք դեռ. իսկ երբ այդպիսի հանգամանքի մէջ մի ընկերութեան Վարչութիւնը կը ջանայ կանոնաւորապէս գործել, բաւականաչափ ոյժ չգտնելով կը թուլնայ վերջապէս և ինք ալ անկարող կը լինի կանոնաւորապէս քայլելու ։ Երբ ընկերները յարատեւ կանոնաւորութեամբ չկատարեն իրենց պարտաւորութիւն, ընկերութեան Վարչութիւնն ալ ընկերութեան անունով իր ստանձնած պարտաւորութիւնները ի՞նչպէս պիտի կարողանայ յառաջ տանիլ կանոնաւորապէս ։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը մինչեւ 380 անդամ ունեցաւ արձանագրուած այս 4 տարիի ընթացքին մէջ. բայց ասոնցմէ շատեր կան որ մի միայն իրենց մուտք վճարելով անդամ արձանագրուած են. իսկ անդամավճարք բնաւ չեն տուած դեռ, թէեւ տարիներ անցած են արդէն իրենց մուտք ընդունուելէ ի վեր ։ Մի մաս ալ կայ որ մի տարի իրենց անդամավճարք տալէ յետոյ երբ տեսած են թէ հետեւեալ տարին դեռ Հայաստան չէ ունեցեր իր ազատութիւն, այս պարապ բան է ասելով յուսահատեր են ։ Մի մաս ալ իրենց երես դարձուցած են դէպի այս կամ այն կողմ ուրկէ իրենց մեծահնչիւն խոստումներ եկած են ներկայի և ապագայի համար ։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» Վարչութիւնը Արմէնիայի միջոցով (տեսնել Արմէնիա Է տարի 57 թիւ — 1892 փետրվար 23/5 մարտ) ընդհանուր յայտարարութեամբ ամենքին դիմելէ յետոյ, առանձին առանձին եւս դիմումներ արած է ընկերներին յատուկ շրջաբերականներ ղրկելով. բայց արդիւնքը շատ անհամապատասխան եղած է Միութեան կանոնաւորապէս ընդարձակ գործունէութեան պահանջներին ։

Յայտնապէս կը տեսնենք որ Հայութեան թշնամիները խորամանկ և կեղծաւոր միջոցներով կը բազմապատկեն իրենց քանդող ոյժ, նոյն իսկ հայ ազգին մէջ գտնելով իրենց քանդող գործիքներ որոնք նոյնպէս հայ ազգի մէկ մասի միամտութեանը մէջ աջակցութիւն և ոյժ կը գտնեն իրենց կործանիչ և ազգավնաս գործունէութեան համար ։ Այդ արտաքին հզօր և փորձառու թշնամիների և անոնց գործիք դարձած ներքին թշնամիների միացած ուժին դէմ՝ որոնք համարձակ կըկատարեն ամեն տեսակ դաւեր, զըրպարտութիւններ, ստախօսութիւններ և այլ վատութիւններ որոնց վրայէն լռութեամբ անցնիլ կուզենք և որոնք իրենց քաջալեր կը գտնեն նաեւ ժողովրդի մէկ մասի միամիտ ագիտութեանը մէջ, ի՞նչպէս կրնայ «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» Վարչութիւնը բացէ ի բաց և ճակատ առ ճակատ կատաղի կռիւ շարունակել և միեւնոյն ժամանակ կանոնաւոր ընդարձակ գործունէութիւն յառաջ մղել ամենանեղ միջոցներով երբ ատանք

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՏՔ ԵՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔ

Ոմանք մտածում են միջոցներ ազգայնոցս ներկայ դժբաղդ վիճակը դէպի լաւը վերածելու, ճանաչեցնել տալով ազգայնոցս անցեալ և ներկայ վիճակը և անելիքի ու պարտաւորութեանց գլխաւոր կէտերը ։ Այդ արդէն անուրանալի մի ճշմարտութիւն է, որից և կախուած է մեր ապագայ վիճակը ։ Ակներեւ է նաեւ որ Արմէնիայի դրօշակի ճակատագիրն էլ այդ է ։ Ոմանք մարդկանցից զբաղւում են սէր և միութիւն սերմանելու ազգայնոցս մէջ, դարձեալ ըստ ուղղութեան վերոյիշեալ օրգանի ։ Մարդիկ էլ կան, որոնք կրթում են հասարակութեան միակողմանի ։ Կան վերոյիշեալ ուղղութիւններին մինչեւ իսկ ամբողջ ընկերութիւններ և օրգաններ և դոցա հակառակ ուղղութիւններ այլ նպատակի ծառայելով ։

Մարդիկ էլ կան, որոնք մի միայն իրենց մասնաւոր շահերին են ծառայում ։ Թէ՛ այսպէս և թէ՛ այնպէս, բոլորն էլ ունին իրենց նպատակները, թէ՛ չար և թէ՛ բարի ։ Սակայն այդ նպատակներից ամենից գնահատելին այն է, որ բարի է և ընդհանրութեան է օգուտ տալիս ։ Զմոռանանք յիշել նաեւ այն մարդկանց, որոնք խռովայոյզ բնաւորութեան տէր լինելով նպատակ ունին կռուեցընել մի հասարակութիւն միւսի հետ, մի ամբողջ խումբ միւսի հետ, զինել մի կուսակցութիւն միւսին դէմ, վերջապէս մի անհատ միւսի դէմ ։ Կուսակցութիւնը լաւ բան է, եթէ որոշ ուղղութիւնների և հիմնական սկզբունքների վերայ է դրուած. իսկ անմիտ կուսակցութիւնները՝ ոչ միայն վընասակար են կուսակցութեանց պատկանող իւրաքանչիւր անհատի, այլ մինչեւ իսկ ամբողջ հասարակութեան և ազգութեան ։ Խռովայոյզ բնաւորութեան տէր մարդիկ եւս երկու տեսակ են լինում. Ա. Նրանք՝ որոնք խռովութիւն սերմանելով մի հասարակութեան կամ անհատների դէմ, սպասում են հետեւանքից յօգուտ իրենց դրպանի կամ անձի կամ ընդհանրութեան ։ Բ. տեսակի մարդիկ նրանք են որ կոյր կրքերի և ագիտութեան անձնատուր լինելով, առանց որեւէ ուղղութեան այնպիսի խռովութիւններ են բարձրացնում և շարունակում, որոնց հանդարտեցնելու համար տասնեակ տարիները չեն բաւականանում ։ Առաջին տեսակի մարդիկ լինում են խորամանկ և մասամբ կրթութեան հոտն առած, իսկ վերջին տեսակինները կոյր և սնապարծ փառամոլներն են, որոնց կռուեցնում է կոյր նախանձը և եսականութիւնը ։ Այս վերջին տեսակի մարդկանց մասին երկաբանութիւնը աւելորդ համարելով համառօտում եմ միայն այս խօսքերի մէջ, որ այդպիսիները նման են որոմների. դոքա մի մաքուր անդաստանի մէջ ըսպառնում են վտանգի և վարակման ենթարկել ամբողջ անդաստանը և մեր կարծիքով պիտի արմատախիլ անել այդպիսի որոմները անդաստանից, թոյլ չտալով որ վարակի և սրբապղծի նորան ։ Այսինքն՝ չընդունել նրանց բոլորովին մարդոց շըրջանում, չունենալ նրանց հետ որեւէ առեւտրական և բարեկամական յարաբերութիւն, չհրաւիրել և չխօսել նոցա մասին ո՛չ ընտանեկան և ո՛չ հասարակական շրջանում, չընդունել նոցա խօսքերը և չըհաւատալ նորանց եայլն եայլն և այսպիսով զրկել նորանց անհատական իրաւունքներից. Թող այս բարոյական պատիժը լինի այդպիսիների բաժին ։ Դառնանք դարձեալ մեր բուն խնդրին ։

Վերեւը յիշատակած տեսակ տեսակ մարդիկ թէ՛ ազգային և հասարակական գործիչներ և թէ՛ մասնաւոր անհատներ, իրենց կեանքի ասպարիզում պիտի ունենան երկու նշանաբան՝ պարտք և իրաւունք ։ Մարդիկ ունին իրենց կեանքի մէջ կատարելու տեսակ տեսակ պարտականութիւնք ։ Պարտքերը զանազան տեսակ են, ընտանեկան, որդիական, հայրական, առ հայրենիք, ազգային, կրօալ կանոնաւորապէս չհայթայթուին իրեն ։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւնը» կազմուած էր կամաց կամաց բայց կանոնաւորապէս գործ յառաջ տանելու համար, առանց յախուռն գործունէութեան և ամեն ինչ բոպէական ոգեւորութեան յանձնելու որի յաջող արդիւնքը կասկածելի կը լինի. բայց այժմ ինչ ինչ հանգամանքներէ ստիպուած որոնք զինք կը կաշկանդեն հետզհետէ, ստիպուած է դադրել իր այժմեան կազմաւորիչ կանոնագրի գործադրութենէն. մանաւանդ երբ կը տեսնէ որ նոյն իսկ մի եռօրեայ հայերէն լրագրի Եւրոպայի մէջ կանոնաւորապէս հրատարակմանը համար անգամ դեռ բաւարար միջոցներ կը պակսին և եթէ Արմէնիայի հրատարակիչ-խմբագրին իր այդ ձեռնարկած հանրօգուտ գործի վրայ զգացած սաստիկ սէրը, որ մինչեւ իսկ հիւանդացնելու աստիճանին կը հասնի, և հետեւապէս հաստատամտութեամբ զայն շարունակելու եռանդը չլինէր, վաղուց արդէն դադրած կը լինէր այդ լրագիր եւս որին 8 տարիներէ ի վեր իր ծանօթ պայմանների մէջ կանոնաւորապէս հրատարակութիւնը հրաշքի պէս մի բան եղած է մեր մէջ ։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը թերեւս ապագային մի օր աւելի յարմար հանգամանքների և նպաստաւոր պայմանների մէջ վերակազմուելով, իր նոր կանոնագրով և նոր վարչութեամբ ներկայանայ դարձեալ հայ ժողովրդին. բայց առայժմ ցանկալի է որ մեր գաղափարակից հայ հայրենասէրներ շարունակեն իրենց աջակցութիւն և յարաբերութիւններ Արմէնիայի խմբագիր-տնօրէնին հետ և իրենց օգնութիւններ աւելի ընծայեն իրենց հայրենասիրական գաղափարներ ներկայացնող այդ միակ հայերէն ազատական թերթի, գէթ անոր երկար ժամանակ տեւողութիւնը կանոնաւորապէս դիւրացնելու համար ։

Վարչութիւն «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան»

ՎԵՀ. ԽՐԻՄԵԱՆԻ ԱՐՁԱԿՄԱՆ ԻՐԱՏԷՆ

Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն թէ վեհ. Խրիմեան կաթողիկոսին օսմանեան հպատակութենէ արձակմանը համար Սուլթանի իրատէն հրատարակուած է մայիս 31ին ։

ԷՆԿԻՒՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾՆԵՐԻ ԴԱՏԸ

Վիէննաէն կը հեռագրեն թէ Էնկիւրիի վալին միջնորդեր է Սուլթանին որ առանց հրապարակային դատավարութեան արձակուին հայ բանտարկեալները որովհետեւ մտադիր են հիւպատոսների ներկայութեանը նկարագրել իրենց կրած անտանելի հարստահարութիւնները և յայտարարել թէ այդ պատճառով յուսահատ ստիպուեր են ծայրայեղ միջոցների դիմել ։

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Ուսումնական Խորհուրդը մի քննիչ յանձնաժողով կազմած է առաջնակարգ վարժապետներէ և վարժուհիներէ որ յունիս և յուլիս ամիսներին մէջ Կրթական Ընդհանուր Տեսչի ատենապետութեամբը գումարուելով քննէ վարժապետութեան վկայագիր ստանալ ուզողները և իր քննութեան արդիւնքը տեղեկագրէ Ուսումնական Խորհրդին որ վերջնապէս որոշելով անոնց վկայականներ տայ ։ Այդ քննիչ յանձնաժողովի անդամներն են 1. Գեր. Տ. Մելքիսեդեկ Եպ. Մուրատեան. 2. Տիկին Գայիանէ Մատաղեան. 3. Օրիորդ Արմաւենի Սահակեան. 4. Տեարք՝ Եղիա Տէմիրճիպաշեան. 5. Ալթանագինէ Արապեան. 6. Խաչիկ Թահթաճեան. 7. Մատաթիա Գարագաշեան. 8. Մկրտիչ Կիւմիւշեան. 9. Յակոբ Գուրգէն. 10. Յակոբ Պօյաճեան. 11. Յովսէփ Եուսուֆեան. 12. Նշան Սիմոնեան. 13. Ռէթէոս Գրիգորեան ։

— Գալաֆեան Յովսէփ Էֆէնտին Արմաշի դպրեվանքին սեփական ջրաղացը հիմէն նորոգել ձեռնարկած է իր ծախքով և այդ նոր ջրաղաց նորոգութեամբ մեքենայներով ճոխացուած պիտի նուիրէ Ազգին ։

— Կեսարիոյ Առաջնորդ Գեր. Տրդատ Ծ. Վ. Պալեանի որ Կ. Պոլիս կը գտնուի այժմ, Կեսարիա վերադարձի մասին հրամանագիրը տրուած լինելով Բ. Դուռէն, Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովը կարգադրեր է որ շուտով երթայ իր պաշտօնատեղ ։

— Խառն Ժողովը Վանի Առաջնորդարանէն եկած տեղեկութիւններէն իմանալով որ վիճակին պատրիարքական փոխանորդ Արժ. Սահակ վարդապետ դեռ չէ կրցած Արճէշէն Վան երթալ, որոշեր է հարկ եղածը հեռագրով յանձնարարել իրեն ։

— Խառն Ժողովը ընդուներ է Արժ. Վահան վարդապետ Յակոբեանի հրաժարականը Արաբկիրի Առաջնորդութենէն ։ Իրեն պիտի առաջարկուի մի ուրիշ վիճակ. ի մէջ այլոց, Տիգրանակերտի վիճակը ։

— Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնը նկատելով որ գաւառային ընդհանուր ժողովները Պատրիարքարանէն իրենց ղրկուած ընտրելիների ցանկէն դուրս այնպիսի եկեղեցականներ կ'ընտրեն երբեմն իրենց Առաջնորդ որ ընտրուածը յանձնառու չը լինելով նորանոր դժուարութիւններ կը ծագին, որոշեր է որ այսուհետեւ գաւառային ընդհանուր ժողովները Պատրիարքարանէն իրենց ղրկուած ընտրելիների ցանկէն դուրս մէկը իրենց Առաջնորդ ընտրել ուզած ժամանակ, այդ եկեղեցականի հաւանութիւնը նախապէս ստացած լինին ։

— Զմիւռնէն կիմացուի որ Սպարթալեան եղբայրների մայրը, Տիկին Խիկուհի, մեռեր է 95 տարեկան հասակին մէջ ։ Իւր կենդանութեան ժամանակ Ազգային Հիւանդանոցին նուիրած էր իւր տունը որ 1000 օսմանեան ոսկի կարժէ ։

— Ֆիլիպէի Ցուցահանդէսին մասնակցող Կ. Պոլսեցիներին շքադրամները քննիչ յանձնաժողովի (ժիւրի) որոշման համեմատ ղրկուած են այս օրեր Պուլկար կառավարութենէն, Կ. Պոլսի օսմանեան առեւտրական թանգարանին միջոցով ։ Կ. Պոլսեցի Հայերէն Սուլթանի պալատին գոհարավաճառ Զպուգճեան և ընկերութիւն և սատափակոլի մզդիքէ աթոռակների պատրաստող Մելիք Բէքէեան իրենց ցուցադրած գործերի համար արժանացեր են ոսկէ շքադրամի և գինեգործ Յակոբ Սուքիասեան՝ Ա. կարգի արծաթ շքադրամի ։

— Կ. Պոլսի Պատրիարքարանին պատրաստած վիճակագրութենէն կը տեղեկանանք որ 1892 թուականի մարտ ամսի սկիզբէն մինչեւ դեկտեմբերի վերջը Հայեր ունեցած են 1018 ծնունդ և 930 մահ Կ. Պոլսի և իր արուարձաններին մէջ ։ Մեռնողների այդ թուի մէջ հաշուուած են նաեւ պանդուխտ գաւառացիները ։

ՀԱՅԵՐ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Ֆիլիպէի հայ գաղթականութեան եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը Կ. Պոլսի Պատրիարքարանին տեղեկագրեր է թէ իրենց վարժարան հինցած է և նորոգութեան համար 2000 ֆրանքի պէտք լինելը յայտնելով, Պատրիարքարանի աջակցութիւնը խնդրեր է ։ Կեդրոնական Ազգային Վարչութիւնը այդ խնդիր յանձներ է Տնտեսական Խորհրդի նկատողութեանը ։

ԼՈՒՐԵՐ ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՔԷՆ

Դավրիժէն մայիս 2/14ին կը գրեն մեզ ։

Ապրիլ 14/26ին վախճանեցաւ ալեզարդ Խաչատուր վարդապետը և 17/29ին բաւական փառաւոր կերպով թաղուեցաւ Լիլավայ Թաղի եկեղեցւոյ բակում: Կառավարութիւնը հանգուցեալի դիակը յարգելու համար ուղարկել էր եղաններ (զարդարուած ձիան), Հարիւր զինուորներ իրենց երկու յիսնապետներով, քաղաքիս բոլոր առեւտրականները իրենց պետերով և մի խումբ նուագածուք, որոնք բոլորը գնում էին դագաղի առջեւից ։ Մուշտէյիդը (պարսիկ կրօնապետ) իւր կողմից ուղարկել էր մի քանի մոլլաներ հանգուցեալի դագաղին ուղեկցելու. Հիւպատոսների կողմից կային ներկայացուցիչներ և անթիւ բազմութիւն թէ՛ Հայերից և թէ՛ Պարսիկներից, որոնք շատ մեծ յարգանօք հանգուցեալի դիակը Բերդաթաղից բերեցին ու յանձնեցին գերեզմանին ։ Մինչեւ այսօր ո՛չ լսել էինք և ո՛չ տեսել, որ մի հայ հոգեւորական այսպիսի մի փառաւոր թաղում ունենայ, որպիսին ունեցաւ «բարի մարդ» Խաչատուր վարդապետը ։

Ատրպատականի վիճակը մնացել է այժմ անհովիւ ։ Անհամբեր սպասում ենք Վեհ. Հայրիկի էջմիածին գալուն որ բարեհաճէ մի արժանաւոր Առաջնորդ ուղարկել մեզ ։

Թագաւոր Շահը Թէհրան է հրաւիրում Ատրպատականի ընդհանուր մուշտէյիդին (կրօնապետ) ։ Ապրիլ 25 (մայիս 7)ին երբ մուշտէյիդը պատրաստվում էր քաղաքից դէպի Թէհրան մեկնելու, քաղաքիս մուսուլման ամբոխը սաստիկ յուզուած ու մոլեգնած, կողպեցին խանութները և լցուելով մուշտէյիդի տունը արգելեցին նրա Թէհրան գնալը ։

Ապրիլ 29 (11 մայիս) առաւօտեան մի քանի Հայերի բակերում գտնուեցան սաստիկ սպառնալիքներով պարսկերէն գրուած թղթեր, որոնց մէջ գրուած էր որ «եթէ Հայերը իրենց հետ չմիանան մուշտայիդին Թէհրան գնալը արգիլելու, Հայերին վնասներ պիտի հասնեն Պարսիկներից»։ Քաղաքս բաւական խռովութեան մէջ է. կառավարութիւնը հետզհետէ զօրքերի թիւը աւելացնում է. պատճառները որոշ կերպով յայտնի չեն, սակայն կարծում են որ Շահը երկրորդ անգամ փորձում է թանգիմաք գնելու գործը գլուխ տանել։ Հայերը հանգիստ են ։

Ուրմիում կաթոլիկ կղերի ձեռքով սպաննուած Բաշկալացի երիտասարդին համար, թող ոչ ով չըսպասէ որ մի օրինաւոր քննութիւն կամ նրա արեանը պահանջող պիտի լինի. կարած է նա քանի որ Ուրմիոյ և Սալմաստի գործակալները, հոգաբարձուները և փաստաբանները զբաղուած են միայն իրենց շահերով ։ Եթէ այն օր խոկոյն հեռագրուէր թագաւոր Շահին, միթէ՞ անլսելի կը լինէր ։

Թէհրանի և քաղաքիս Պարսից կառավարութեան բարձր շրջաններում վերջերս բաւական հետաքրքրուել են Տաճկահայաստանում բանտարկուած 1800 Հայերով. շարունակ հարցուփորձ անում և ուզում են իմանալ թէ ի՞նչ պատճառներով Օսմանցիք այդպէս թշնամաբար են վարվում իրենց մի միայն շահասէր, հլու և հնազանդ հայ հպատակների հետ ։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Վաղը, յունիս 3 կիրակի, կէսօրէն յետոյ ժամ 3ին, Արմէնիայի խմբագրատան մէջ (Allées de Meilhan, 44, au 2e) պիտի կատարուի Արմէնիայի ներկայ 8րդ տարեշրջանի (1892 օգոստոս—93 յուլիս) բաժնորդագինը ամբողջապէս վճարած բաժնորդներին

նական, բարեկամական, ընկերական եւն. եւն. ։

Առհասարակ այն մարդիկն են երջանիկ, որոնք վերոյիշեալ պարտականութեանց եթէ ո՛չ բոլորը, գէթ գլխաւորները կատարում են ամենայն սրբութեամբ: Ես չեմ կարող ստիպել ամեն մարդու կատարել բոլոր պարտականութիւնները, քանի որ տեսնում եմ պարտականութիւնք որ շատերի ուժից վեր են. օրինակ, չենք կարող փող ուզել նրանից՝ որը ինքը եւս կարօտութիւն ունի նոյն բանին, կամ գիւղացի ռամկից նոր մտքեր պահանջել, կամ հիւանդից ու անկեալից ոյժ խնդրել. այդ միանգամայն անկարելի բան է: Սակայն ես կարող եմ խնդրել նրանից այն ինչ որ ինքն ունի: Մենք այդ բացառութիւնները մի կողմ թողնելով, ընդհանրապէս կարող ենք խօսել: Մենք պահանջում ենք ամեն մէկից այն ինչ որ ունի:

(Շարունակելի)

ՍԻՐՈՒՅԱԿԱՆ

համար լինելիք վիճակահանութիւնը ։

Անոնք որոնց բաժնորդագինը մինչեւ այսօր , շաբաթ , փոստէն մեզ վճարուած կը լինի , իրենց ստացագրի թիւը նշանակուելով կը մասնակցին վիճակահանութեան , նոյն իսկ եթէ ստացագիրը իրենց ձեռք չհասնի ալ, քանի որ մենք այստեղ փոստէն դրամն ընդունած ժամանակ մեր ստորագրութեամբ մի ստացագիր կուտանք արդէն փոստին ։ Իսկ անոնք որ դէթ մինչեւ այսօր իրենց բաժնորդագին վճարելու չեն փութացած , թէեւ իրենց հաշիւ վճարելու պարտաւոր կը մնան , բայց ի հարկէ կը կորսնցունեն վիճակահանութեան մասնակցելու իրաւունքը ։

Ով որ ուզէ , կարող է ներկայ գտնուիլ վաղը վիճակահանութեան ։

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

Սալմաստ , 4/16 ապրիլ 93

Ամբողջ Ատրպատական հռչակուած է իր արդիւնաբերող գաւառներով . Մարաղա , Սուճպուլաղ , Ուրմի , Խոյ, Մարանդ , մինչեւ իսկ մէկ անկիւնն ընկած Մակուն հռչակուած են արդէն վաճառականութեան մէջ իրենց սապզայով (չոր խաղող), բրինձով, նուշով , բամբակով , մորթեղէններով , չոր պտուղներով որոնք Պարսկաստանի արտահանութեան մէջ մեծ մաս մը կը կազմեն ։

Միայն Սալմաստն է որ այդ արդիւնաբերութեան մէջ մաս չունի. գրեթէ ոչինչ կարտահանէ ։ Ինք ունենալով աւելի հովասուն մի կլիմայ և իր փոքր հովիտը բազմամարդ բնակչութեան անդադար մշակութիւնովն արդէն շատ յոգնած , չկրնար արտադրել այն բերքեր որոնք Ուրմիի , Խոյի , Մարաղայի տաք և բարեբեր դաշտերը այնքան շատ կերպով կարտադրեն ։ Իր բոլոր արտադրած բերք իր սպառման չբաւելով , Խոյէն , Ուրմիէն ալ չամիչ , պտուղներ և երկրագործական ուրիշ բերքեր գնել ստիպուած է ։

Բայց Սալմաստի դերն ալ ուրիշ պիտի լինէր ։ Վաճառականութիւն և արհեստագործութիւն իր զաւակների գլխաւոր զբաղումն էին . այսպէս , Սալմաստի մէջ առեւտրական տուներ կան վաղուց ի վեր որոնք իրենց գործունէութիւն նահանգին մէջ և շրջակայքը, նաև արտասահման՝ գլխաւորապէս Ռուսիա տարածած են որի բոլոր մեծ քաղաքներին մէջ գործակալութիւններ հիմնած են ։

Սակայն արհեստագործութիւնը այժմ գրեթէ բոլորովին ընկած է ։ Գաւառին յայտնի արհեստն էր տեղական կտաւ ներկելն. այդ ապրանք, — չիթն և չիթը , մեծ քանակով կը դրկուէր թէ՛ երկրին զանազան կողմերը և թէ՛ Թիւրքիա , Կովկաս և մինչեւ Նիժնի Նովկորոտ ։ Բայց հետզհետէ եւրոպական տարազագործութեան փայլուն և աժան ապրանքները Արեւելքի այդ դիմացկուն բայց կոշտ ապրանքները հրապարակէն դուրս հանեցին . այդ կերպով Ատրպատականի Մանչեսթըրն բոլորովին ընկաւ և աշխատաւոր հազարական ձեռքեր սկսան գաւառէն դուրս Ռուսաստանի պանդխտութեան մէջ փնտռել իրենց ապրուստ , փոխանակ ուրիշ արհեստների ձեռնարկելու ։

Սալմաստի հայ բնակչութիւնը գիւղերի մէջ ցրուած լինելով , քաղաքային ընթացիկ արհեստներէ ոչ մին մըշակուած է իրենց մէջ . կեդրոն քաղաքը Դիլման՝ միայն մահմեդականներէ բնակուած է որոնք իրենց յայտնի ճաշակին և խելքին չափով կէս արհեստներ կը բանին ։ Գալով Հայերին , ասոնց մէջ ո՛չ կօշկակար մը կայ , ո՛չ հիւս մը , ո՛չ որմնադիր մը , ո՛չ դերձակ մը և ո՛չ երկաթագործ մը ։ Ա՛լ ասկէ կրնայ հասկցուիլ թէ ուրիշ ինչե՞ր կը պակսին ։ Սակայն միշտ կը գտնուին գիւղական նահապետական երկաթագործներ որ բահ մը կամ կացին մը կը շինեն , հիւսներ որ գիւղական տան դուռ մը կամ պատուհանին քանի մը փայտեր կրնան յարմարցունել , որմնադիրներ որոնք կաւէ պատեր միայն կը բարձրացունեն ։ Այն հարուստ որ ուզէ քաղաքացու տան նմանող տուն մ'ունենալ , հիւսը , որմնադիրը Ուրմի քաղաքի Ասորիներէն կը բերէ . հագուստն եթէ եւրոպական է , նոյնպէս դուրսէն ։

Ուրեմն Սալմաստ ո՛չ բոլորովին գիւղական կեանք ունի որ երկրագործական բերքեր կարենայ աւելցունել զրկանքով , աշխատութեամբ կամ հողին զօրութեամբը և ոչ ալ քաղաքացու կեանքն ու գործունէութիւնն ունի ։ Իր ցրիւ վիճակ , գիւղային առանձին կեանքը մէկ կողմէ առիթ չէ տուեր իրար հետ շփման և փոխադարձ ազդեցութեան , միւս կողմէ անուս , անգրագէտ վիճակը չէ թողած որ իր կեցած դրութենէն աւելի բարձր դրութեան մը հասնելու ձգտումը երեւան գայ ։

Դիտելու կէտ մ'է այս որ նոր արհեստ մը , նոր կեանք մը ձեռք բերելու մասին այսչափ մտքի ծուլութիւն և դանդաղութիւն ցուցնող Սալմաստցի գիւղացին՝ քաղաքացու չափ և աւելի գինի և միս կըսպառէ , բոլորովին հակառակ Հայաստանի ուրիշ գիւղացիներին որոնք տարին շատ քիչ անգամ միս համը կառնեն և գինին ալ այն ատեն գիւղին մէջ կը բերեն երբ պատարագ և հաղորդութեան խորհուրդ կատարել պէտք լինի ։

Մնաց որ Սալմաստցիների հազարաւոր պանդուխտները այժմ առաջուան պէս չեն կրնար շահիլ . դոնէ առաջուան պէս սակաւապետ չեն կրնար ապրիլ ոչ երկրէն դուրս և ոչ ալ վերադարձին ։ Առանց արհեստի, առանց արտահանուող բերքի երկիր մը , որ պանդխտութենէ ալ շատ դրամ չըստանար , բնական է որ հետզհետէ տնտեսական նեղ դրութիւն մը ունենայ ։ Հին Սալմաստցին սկսեր է ըզգալ այդ ծանրութիւն և ինքնիրեն կասէ թէ «անցան Սալմաստի լաւ օրերը» . բայց այդ փոփոխութիւն նա պատահական դէպքերի, գէշ տարիի կը վերագրէ և անշարժ կերպով ճակատագրական լաւ փոփոխութեան մը կըսպասէ ։ Սակայն Սալմաստի նոր սերունդն ալ եթէ այդպէս մտածէ և չուզէ մտքին ոյժ տալ , գործելուն և ապրելուն եղանակին մէջ նոր փոփոխութիւն մը մտցունել , նոր զբաղումներ գտնել , լաւ օրերը Սալմաստի համար անդարձ պէտք է համարէ ։

(Շարունակելի)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Րաֆֆիի, Վէպիկներ և Պատկերներ (տպուած և անտիպ աշխատութիւններից) . Հատոր երկրորդ . Թիֆլիզ տըպագրութիւն Մարտիրոսեանց . 1893։ (Տիկին Աննա Րաֆֆիի այս հրատարակութիւն կը բաղկանայ 390 երեսներէ և ունի նաեւ 62 երեսէ բաղկացած մի յաւելուած —Մարդը գոյութեան կռուի մէջ—, անմահ Րաֆֆիի թարգմանաբար հրատարակած մէկ յօդուածը Մշակի մէջ ։)

Գինն է 2 րուբլի Թիֆլիզի մէջ ։

— Մուրճի ապրիլի ամսաթերթի բովանդակութիւնն է. 1. Հողային խնդիրներ Անդրկովկասում. Ա. Արասխանեանց ։ 2. Ն. Բարաթաշվիլու գամբանի վրայ . Յ. Թումանեանց ։ 3. Արսէն Դիմաքսեան . Շիրվանզադէ ։ 4. Սառն հիւսիսում . . . (բանաստ.) . Ջ. Բալուղեան ։ 5. Իմ կեանքի գըլխաւոր դէպքերը . Ղ. Աղայեանց ։ 6. Նաւթաշրջանի բանուորները , V. Գ. Խաժակնեան ։ 7. Հայ-բողոքական համայնքը , III. Ս. Թառայեանց ։ 8. Ազգի երգիչը (շարունկ.) . Ե. Մատաթեանց ։ 9. «Շուշան» Ատրպետեանի . Ս. Թ.։ 10. «Ամուսնական խնդիրներ». Ս. Թ. ։ 11. Ժամանակակից տեսութիւն . Լուսինի ։ 12. Ռուսաստանից . Ս. Թ. ։ 13. Անտառները Ռուսաստանում . Ա. Ղուլեանց ։ 14. Օրէ օր . Եսեմեան ։ 15. Քաղաքական տեսութիւն . Z. ։ 16. Զանազան լուրեր . Խմբ. ։ Յայտարարութիւններ ։

Մուրճի տարեկան բաժնորդագինն է 10 րուբլի ։

Հասցէն՝ Rédaction de la Revue
MOURTCH
(Caucase-Russie) Tiflis

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Վերջին լուրերին համեմատ , Շիրազի մէջ ծագած խռովութեան շարժառիթն եղած է ոչ միայն հացի թանկութիւնը , այլ և պղինձ դրամի պատճառով ժողովրդին կրած վնասները և Բահալու ցեղին անկարգութիւնները ։ Այդ ցեղ որ Շիրազի մօտերը հաստատուած է , անհանդարտ բնաւորութիւն ունի և իրենց ցեղապետ կը համարուի Շիրազի երեւելիներէն Գավամ-իւլ-Միւլքը ։ Վեհ. Շահի կառավարութիւնը Թեհրան կանչած է Գավամ-իւլ-Միւլքը։ Շիրազ ղրկուած նոր կուսակալը կարգադրեր է այդ ցեղային և տեղային գործեր որով շուկաները բացուեր , առեւտուրը և ամեն ինչ նորէն իրենց սովորական կարգի մէջ մտեր են ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔ ՓՈՍՏԱՏԱՆ ՄԷՋ

Արմէնիայի վերջընթեր թուով հրատարակած էինք Կ. Պոլսէն մի հեռագիր որ միջազգային փոստի թրքական բաժնին մէջ եղած գողութիւններ կիմացունէր ։ Այժմ Կ. Պոլսէն ստացուած նամակներ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն ։

Անցած փետրվար ամսին մէջ Կ. Պոլսի աւստրիական փոստը ստուգեց որ 3000 ֆլորին և 7000 ֆրանք պարունակող մի նամակ կորսուած է ։ Մարտ ամսին մէջ՝ ալմանական փոստով Եւրոպաէն եկած և դրամ պարունակող երեք նամակներ կորսուած էին ։ Մայիս 3ին , ֆրանսական փոստի տեսուչը ապրիլ 29ին Փարիզէն ղրկուած նամակների ծրարը բացած ժամանակ ստուգեց որ 7 հատ ապահովագրուած նամակ պակաս է ։ Հետեւեալ շաբթուն 3 հեռագիր ստացաւ Փարիզէն որոնք կիմացունէին թէ դրամ պարունակող 3 նամակներ , Կ. Պոլսէն Փարիզ ղրկուած , կորսուած են ճանապարհին վրայ ։ Ալ տարակոյս չէր մնար որ այդ գողութիւնները օսմանեան հողին վրայ կը կատարուէին . բայց թիւրք կառավարութիւնը ինչպէ՞ս պիտի հաճէր երեւան հանել այդ գողութիւնները ։ Դիպուածը օգնեց այդ մասին և թիւրք ոստիկանութիւնը անգիտակցաբար երեւան հանեց այդ գողեր , Բրէտի Լիոնէին ներկայացուած մի չէքի առթիւ ձերբակալելով մի Յոյն որի հարցաքննութեան ծայրը գնաց հասաւ մինչեւ Թիւրքիայի միջազգային փոստի պաշտօնեայներին ։

Եորկի անուն մի ճաշարանապետ 200 օսմ. ոսկու մի չէք կը ներկայացունէ Բրէտի Լիոնէ դրամատան։ Արդէն իմաց տրուած լինելով դրամատան թէ այդ չէք կորսուած է , Եորկի կը ձերբակալուի որ կը յայտնէ թէ կեդրոնական փոստի պաշտօնեայներէն Հիւսնի էֆէնտին իրեն ծախած էր այդ փոխանակագիր ։ Հիւսնի կը ձերբակալուի որի միջոցով կիմացուի փոստատան պաշտօնեայ Ճէմալ էֆէնտիի մեղսակցութիւնը ։ Ճէմալ կը յայտնէ թէ գտնալով որ Թիմոլէօն Ֆրանսիսի հասցէն կրող նամակներին մէջ յաճախ արժէթուղթեր կը գտնուին , բացած էր անոր նամակներէ մին և մէջէն 200 ոսկինոց այդ չէք գտնելով , կեղծած էր Պր. Թիմոլէօն Ֆրանսիսի ստորագրութիւնը և չէքը ծախած էր Եորկիին ։

«Սէմաֆոր»ի Կ.Պոլսի թղթակիցը այս յայտնութեան վրայ մի ուրիշ ծանր յայտնութիւն ալ կաւելցունէ ։ Ճէմալ էֆէնտին , կը գրէ , երկար ժամանակէ ի վեր յարաբերութեան մէջ է Կ... էֆէնտի անուն մի Հայի հետ որ Սէթամպուլի և Մուսթաֆա փաշայի միջեւ երթեւեկող փոստին պաշտօնեայ է և կը բնակի Վօսփորի մի գիւղին մէջ, իրեն ստացած ամսաթոշակին անհամեմատ շռայլութեամբ ։ Գրեթէ հաստատուած է որ բարձր տեղէ իրեն պաշտօն յանձնուած է դիւանական և քաղաքական նամակները բանալով անոնց պարունակութիւնը հաղորդել իրեն նշանակուած անձնաւոութիւններին. ինչպէս որ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութենէն Կ. Պոլսի դեսպան Մօնթէպելլօ կոմսին ղրկուած նամակներ բացուած էին և անոնց պարունակութիւնը դեսպանէն յառաջ Բ. Դուռը իմացած էր ։ Նոյնպէս նաեւ Կ. Պոլիս բնակող մի դիւանագէտէ եւրոպական մի ուրիշ պետութեան ղրկուած շատ նամակներ ճանապարհին բացուած, վրայի վաւերական կնիքները քակուած և կեղծ կնիքներով նորէն կնքուած են որոց կեղծութիւնը դիւրաւ կրնար հասկցուիլ ինչպէս որ հասկցուած ալ է։ Բայց Թիւրք կառավարութեան համար դէշն այնտեղ եղած է որ այս ինչ և այն ինչ անձերի նամակները բանալու պաշտօն ունեցող քաղաքական լրտեսները՝ իրենց բացած նամակների մէջէն եղած արժէթուղթերը իրենց համար պահելու փորձութեան չեն կրցեր դիմանալ որով խնդիրը այս հետեւանք ունեցած է այժմ։ «Սէմաֆօր»ի թղթակիցը որ կը հաղորդէ վերոյիշեալ տեղեկութիւնը, կը գրէ թէ դեսպանները գիտել տուեր են որ այդ հայ պաշտօնեայն ալ պէտք է մի խիստ հարցաքննութեան ենթարկել, բայց ոստիկանութեան պաշտօնեայն մինչեւ այժմ դեռ չէ համաձայներ այդ անելու։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն իրենց առջեւ նշանակուած գիներով որոնց մէջ հաշուած է և ղրկելու փոստի ծախքը ։

Հայկակ Էկինեան, Կսկծանք, Ցեռ Ա. Ն. Եօրք. 1890 (Հեղինակին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն է այս արձակ գրուած)։ 30 սնթ.

Ալէքսանդր Ծատուրեան, Բանաստեղծութիւններ. Մոսկուա 1891. (Ընտիր թղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ կը պարունակէ հեղինակին 102 հատ բանաստեղծութիւնները։ Երես 174)։ Գին 1 ֆր. 75 ս.

ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ, Մեծն Ներսէս և Հայաստանի վրայ ունեցած ազդեցութիւնը 1 ֆր. 10 սնթ.։

ՐԱՖՖԻ — Վէպիկներ և պատկերներ (Ցրուած և անտիպ աշխատութիւններից)։ Հատոր Ա. Գին 7 ֆր.։

ԺՈՐԺ ՍԱՆ — Գարիբալդիի կենսագրութիւնը ,35 սնթ.։

Հ. Կղեմէս Վ. Սիպիլեան, Դասաւորութիւն Ռուբինեան դրամոց (Մէկ լուսանկարատիպ պատկերով, վեց վիմատիպ տախտակօք — 79 պատկեր —, և 53 պատկերօք ի բնագրին, որոց մէջ կան բազմաթիւ չհրատարակեալներ։ Մեծ 8°. երես ԺԶ+88+32). Վիեննա 1892 ։ Գին 7 ֆրանք։

(Ցանկացողին ձրիապէս կը ղրկուի յառաջաբանն ու ներածութիւնը)։

Խօսք վասն Հայրենասիրութեան Բ տպագրութիւն 60 սնթ.։

ԵՐԶՆԿԵԱՆՑ — Ազգային երգարան ձայնագրեալ (հայկական ձայնանիշերով) 2 ֆր. 80 սնթ.

Բ. Ց. Վարդուկեանց. ԴԱՑԼԱՑԼԻԿ Դրուագ Ա. (Հեղինակին յատուկ ոճն եղող ճարտար բանահիւսութեամբ և գրաբար լեզուով գրուած ոտանաւորներ են Աստուծոյ արարչագործութեան հրաշալիքներն պատմող)։ Գինն է 75 սանթիմ։

Վ. Փափազեանց—Խաթ-Սարա Հայբոշաների կեանքից) ,55 սանթիմ.

Վ. Փափազեանց — Ճգնաւոր Եզօ (Թիւրքահայերի կեանքից) ,35 սնթ.։

Շիրվանզադէ — Գործակատարի յիշատակարանից (մի պատկեր վաճառականական կեանքից) և հրդեհ նաւթագործարանում (Բագուի մշակների կեանքից) 1 ֆրանք 75 սնթ.։

Գաբրիէլ Եպ. Այվազեան—Արեւն ու մոլորակները (Լսարան կենցաղօգուտ գիտելեաց) ,35 սանթիմ։

Նոյն—Եգիպտոսի հնութիւնները ,35 սանթիմ։

Նոյն—Մեծն Ներսէս Հայրապետ 35 սանթիմ։

Մանկունի—Այրի վանք կամ Գեղարդայ վանք .35 սանթիմ։

Վ. Փափազեանց—Պատկերներ Թիւրքահայերի կեանքից (Հեղինակին 11 հատ ամենաընտիր վէպիկները). 4 ֆրանք։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐ

Հ. Ց. Վ. Խաչերեանց. Կրթարան անգլիական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն դիւրին և գործնական ոճով սովրեցնող քերականութիւն մ'է հրահանգներով մէկտեղ)։ Ա հատորը կը բաղկանայ 256 երեսէ և Բ հատորը 216 երեսէ. վերջն ալ յաւելուած մը կայ 50 երեսէ բաղկացած որ հայերէն հրահանգների անգլիերէն թարգմանութիւնն է։ Երկու հատորը միասին՝ 5 ֆր.։ (1 տոլար ամերիկեան)։

Նշանակք Հայաստանեայց. Մայր Հայաստանի պատկերը՝ Հայոց 4 թագաւորութիւնների նշանակներովը մէկտեղ փայլուն թղթի վրայ և կանաչ, կապոյտ և դեղին գոյներով ներկուած։ 1 ֆրանք։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքների մէջ և զանազան տպաւորութիւնների տակ իւր երբեմն գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չըլլնելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իբրև նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուէին Կ. Պոլիս տըպագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիլուած է, և Ասիա և Արմէնիա լրագիրներին մէջ։ Նմոյշների մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ի՛նչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԳԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գին 1 ֆրանք, (75 սանթիմ)։

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ա ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ի՛նչ փափաքներ պէտք է ունենայ և ի՛նչ պարտքեր ունի կատարելու։

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հայերէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս տետրակ։ Մէկ անգամէն 50 օրինակ ծախու առնողին կը ղրկուի 5 ֆրանքով։ Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաստանի Հայերին համար 10 սանթիմ)։

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերէն վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներովը։

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն, իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք չղրկուիր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)։
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻ »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԵԼԻ »
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏԱՑ (Պուլղար ազգին իր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է։) (1 ֆր. 10 սնթ.) 1 ֆր. 50 սնթ.
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գին (90 սնթ.) 1 ֆրանք 20 սնթ.
Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենն աւարտելուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ 50 հատը 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթ.) 10 սանթիմ։
Է. ԼԻՆՁԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)
Ը. ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բընակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը։) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։
Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմէնիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուշարարի մէջ որ ութ ածալ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)։ (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ
Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սնթիմ) ,20 սնթ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ի՛նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ) ,20 սանթիմ։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.
ՄԱՐՍԷՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, et Papeterie
Allées de Meilhan, 44.